

ЧУДО

ЯКИХ МАЛО,

або

СИЛА ПРАВДИ

ЗБІРКА
ІВАНА ЛУЧКОВА

ЧУДО

ЯКИХ МАЛО,

або

СИЛА ПРАВДИ

Послухайте отці, матки
Що ся стали за принадки:
В селі від нас дуже близько —
Послухайте прошу низько.
Кілько неділь вже минає,
Як арендар сну не має.
Може в корчмі хто не може,
Може хорий сам? хрань Боже,
Щось він тяжко зажурений,
Ходить сумно як зварений.
В корчмі сумно, глухо — тихо,
Ані дүші — якесь лихо!
Як щось мислить, очи вносять,
Нїби Бога о щось просить;
Сам з собою розмовляєть
В кожде вікно заглядаєть,
Чей хто прійдеть, зором водить,
В тім му дивна мисль приходить,
І як яку гарну Ляшку,

З горілкою пірвав фляшку,
Підніс в гору до віконця,
Подивив ся — против сонця,
Прошиб її своїм оком,
І заплакав сліз потоком
І рік: „скажи моя ти калина
Що то тому за причина,
Що тя як день чисту, красну,
Бождий як би душу власну
Любив, сьпівав, спав з тобою —
Ти всім була головою,
А тепер як би заразу,
Як би грішную відразу,
Всі обходять — всі минають
Як від чорта утікають!”
В тім щось в фляшці закипіло,
Юді в очах потемніло,
Фляшка говорити стала,
І до Юдки так сказала:

„Тому плачеш лихій жиде,
Що до корчми ніхто не йде?
Сам признай всю правду щирю,
Ти-сь вже злого придбав міру.
Пригадай но давні літа,
Як я була оковита,

Іскрами-м ся румянила,
А тепер я, як смерть біла...
Ти-сь мні відняв всю уроду,
Влявши в мене чисту воду.
Тепер плачеш, ти-сь варт того,
Ти причина всего злого,
Щож ти тепер плач поможе,
Уже-сь зчорнів ти небоже...
Хло-б то сказав перед роком,
Колим плила гей потоком;
Як мя пили, возносили.
Знести таку зміну тяжко?
Однак пожди, дай но фляшку,
Ось ту більшу шабасівку,
Налій мною ту гарцівку,
Закриши мя, — додай перцю...
Щоб мя пили, натще серця
Бо я знаю мої люди,
Чей то ще так зле не буде...
Треба взяти ся до зради
Ходім сей час до громади.”

Коли так горілка водить,
В тім з вечерні люд виходить
Жид за фляшку, нуж пред люди:
Почекайте, щось то буде?
Розпняв руки — підніс фляшку:

Пірошу гречно вас о ласку!
Станьте, пождіть, почекайте;
Великій страх — уважайте!
В тім щось з фляшки засичало,
Пінов порскло, столпом стало,
Потому ся в клубок звило,
Як звір дикій заревіло.
Смродом бухло межи люди,
Щось не мало злого буде.
Люд ся крестить, жид ся вносить,
А горілка так голосить:
Чи то та громада мила,
Що на мене бунт зробила:

Свою паню — свою мати
Г'єдить ся так зневажати?
Убивати слугу мого,
Юдку печи, до живого?
Від коли він в вас шинкує
Не їсть, не пє лише горює...
Він як брат ваш рідний, милий,
Служить вірно, з цілою сили.
Чи то в ночі, чи у днину,
Він вас пріймав як родину,
Чи-ж не гріх ним погорджати?..
І до него не вступати?..
І мене ся вирікати,
Не будеж вас Бог карати?
Я, щом для вас ціла жила
І найменшим не гордила,
Додавалам сили в зною;
Потішалам в непокою,
Витанялам журбу з хати,
Спроваджалам дівкам свати,
І при злогах жінка мила
Мене як водицю пила,
Я їх всегда ратовала,
Сили, диха додавала,
Кумочки ся як сходили,
В дарах мене приносили,
За ніякі в світі гроші,

Не сиділи-б місяць моші,
Чи-ж баби жен не пильнують,
Як горівку в збанку чують? —
Злих сусідів я мирила,
На правий путь наводила,
І до скрухи, побуджала
Лиш на оці добро мала...
Товаришилам в дорозі.
Оривалам на морозі,
Поміч несла я в хоробі,
Га служила ще й при гробі.
Тепер маю нагороду.
Мнов гордите? — пете воду!!!”

Тії слова як би стріли,
Мягкі серця пролетіли,
Кожний біжить, зрїть на фляшку,
Всі жидови ідуть в ласку.
Один губу отвираєть,
Другий слинку проликаєть,
Вже горілки третій просить,
Жид ся дує — гору вносить

Але Іван Підгорбочний,
Муж побожний, муж статочний,
Що був війтом літ щось дваїцять,
Був гуменним літ дванаїцять,
Бував часом старшим братом
В сто весілях першим сватом,

На празнику, на ярмарку,
Він погодить кожду сварку,
Крикнув: „братя милі, любі!
Ах не летіть к вічній згубі,
Хто-ж розумний змії вірить,
Що трутину для нас мірить?
Дітько з жидом зробив раду,
На вічну нашу загладу
Хотять нас утоманити,
В свої шіони уловити,
Яка дочка, така мати,
Аж жаль серцю погадати,
Жид чиж брат наш рідний, щирий,
Він сорочку здерби з шкіри,
Пожди! дикій хижий звіре;
Хто горілки з вас не знає,
Най ся мене запитає.
Вона сили додавала,
Хіба, як в болото пхала.
За підпору тому була,
Бому шию викрутила.
Несом в болоті орати,
Казала нам, тая мати....
Вона скрухи научала,
Щоби дочка маму гнала,
Щоби ся там щось зробило,

Що ся мамі ані сніло
Цяний отець діти гонить,
Мінену ганьбить, кости ломить.
Вона то гнів утулила,
Як голову розвалила?
Кого взяла в зимі гріти,
Осиротив певно діти
Кого в літі холодила,
Того в зимі зголодила.
Може людям честь давала,
Як в помії їх саджала.
Під лавою колисала,
Писки псам лизати дала?
Чи-ж не один із гостини,
Приніс чупер домів в жмени,
Нераз прійшов я без уха,
Все то робить та паруха.
Напий ся їй лиш в дорозі,
То забудеш і о Бозі:
Коні стратиш, все загубиш,
Ба: часом і шию скрутиш.
Мочиморда добре знає,
Як кримінал виглядає
Жидам смітя вигортає...

Пред святами й не казати,
Все йде в місто купувати,

Герцю, риби і олію...”
На саму мисль вже боліло...
Бідна жінка, где-що мала,
Гусь, полотно все продала,
Кров не грин, п'яници дала,
Щоб як люди святковала...
Гравда — купив! Но що-ж з того
Коли чортик пізнав свого...
Він! як випив на додаток
Золи тої під достаток.
Діти, жена виглядає,
Чи татуньо не вертає.
А він в фосі си рачкує,
На все горло колядує.
Где колачі, где був перець,
Сіль і дріжджа, оселедець,
І не стямивсь, он вже й босий,
Нагій і простоволосий. —

Горілка лік на хоробу,
Бо палить огнем утроби.
Запалить нераз і хату...
Таку „маму” дайте кату.
Вона каже, що по змогах,
Жінкам помагала в злогах;
П'яна моша, адска сила,
Многі діти подусила!...
Чи-ж не куми провинили,

Що як добре ся пошили,
То й дитину загубили, —
Як до хресту відвозили. —

А в кінци, що жінка варта
Забобонна, котрій кварта
З руки день в день не вїлазить
Димом добро ся розлазить,
Продасть жито, продасть просо,
Все то проїє, ходить босо,
І всю працю переносить.
Газда прийде із роботи,
Нич не має лиш згризоти,
Бо газдиня все проїла,
Вже на ґрунт довг зробила.
Раз ся в корчмі так надула,
Що під плотом аж заснула.
Жид лиш в кочмі все рахує,
Дає шти, ґрунт таксує
В кінци забрав, ґрунт що було,
Пяниць прогнав аж загуло,
Чиж ся газда запоможе,
З пянницею? сохрань Боже!

„Правда! правда кождий кричить
А жид в злости як змії сичить,
В флящї страшно засичало,

Шінов порскло — стовном стало,
Щотому ся в клубок звіло,
Як звір встеклий так завіло.
Смродом бухло mezi люди,
Аж ся темно стало всюди,
Ясним огнем змиготіло,
І як перун загреміло.
Фляшку в кусні розсадило,
Цілу корчму запалило

Вся горілка в гній поплила,
То зділала божа сила...

Але Іван Підгорбочний,
Муж побожний, муж статочний,

Крикнув: „люди! біс! хрестіть ся
Всі горілки відречіть ся,
Відречіть ся в тій годині!
Господарі — ґосподині,
Челядь ваша і всі діти,
Щоби бога в небі взріли!”

